KIBRIS TÜRK HALK KÜLTÜRÜNDE ATATÜRK SEVGİSİ VE DEVRİMLERİNİN YAYILMASI SÜRECİ ÜZERİNE TESPİTLER

Doç.Dr. Özkul ÇOBANOĞLU

Kıbrıs Türk halk kültüründe Atatürk sevgisi ve devrimlerinin yayılıp yaygınlaşması bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Ancak öncelikle, Kıbrıs Türkü'nün İngiliz yönetimine bırakıldığı günden itibaren miliyetçi hislerinin gelişmesini ve bu yöndeki düşüncelerini dışa vurduğu tarihi olayları birkaç cümleyle özetlemek suretiyle asıl ele alacağımız konunun arka planını ortaya koymak yararlı olacaktır.

Bilindiği gibi 1878 Osmanlı-Rus savaşını fırsat bilen İngilizler, "Ruslara karşı yardım vaadi" ile Kıbrıs'ı kiralamayı başarırlar ve bir gün nasıl olsa ilhak ederiz düşüncesiyle adada yönetimlerini oluştururlar. Birinci Dünya savaşının başlangıcıyla birlikte de bu amaçlarını gerçekleştiriler[1]. İngiliz idaresinin başlamasıyla bir yandan Hasanbulliler örneğinde olduğu gibi ortaya çıkan halk hareketleri (Çobanoğlu 1998a) diğer yandan Rum iddia ve tahriklerinin yanısıra Enosis'e yönelik örgütlenmelerin de ivme kazandırdığı Kıbrıslı Türk aydınların "Kavanin Meclisi"nden başlayarak, protesto, karşı gösteriler, eylemler ve "Kıraathane-i Osmani" veya Zaman Gazetesi (İsmail 1998; Altan 1997) gibi örgütlenmeler başta olmak üzere oluşan bu yapı Kıbrıs Türk Kurtuluş Savaşı'nın temellerini oluşturmaktadır.

Özellikle de bu süreç içinde vaktiyle "Cezayir-i Bahri Sefid" veya (Akdeniz Adaları) Vilayeti adıyla bağlı bulundukları idari birime mensup ve kendileriyle aynı halk kültürü hinterlandına veya varyantlaşma bazında benzer folklora sahip (Çobanoğlu 1998b) Girit, Midilli, Korfu, Taşoz, Semadirek, Sakız, Rodos, İstanköy gibi diğer adalı Türk topluluklarının birer birer etnik temizliğe tabi tutularak Yunanlaştırılmaları Kıbrıs Türk'ünün Kurtuluş mücadelesinde uğrayacağı tehlikeleri veya kendine kurulması muhtemel tuzakları göstermesi bakımından etkili olduğu söylenebilir.

İşte genel hatlarını çizdiğimiz bu tarihi olaylar bağlamında ulusal bir kurtarıcı olarak öncelikle Atatürk sevgisinin ve dolayısıyla onu takip edecek olan unsur olarak da devrimlerinin Kıbrıs Türkleri arasında yayılmağa başlayışının Anadolu Türklerine nazaran 1911 yılı gibi çok eski bir tarihte başladığı görülmektedir.

Kıbrıs Türk halk kültüründe yer alan ve derlenmiş olan sözlü rivayetler arasında Gazi Mustafa Kemâl'in 1911 Trablusgarp Savaşına giderken gizlice Kıbrıs'a Gazimağusa limanına uğraması vardır[2]. Bu konuda M. O. Yorgancıoğlu 1970 yılında yaptığı bir derleme esnasında bu konuda sorduğu soru ve Blâdanlı Hakkı Mulla Osman'ın cevabı şöyledir:

"Daha başkalarından o senelerde M. Kemâl'in Trablus'a geçerken Mağusa'ya uğradığını duymuştum. Onu sordum:

— O senelerde Mustafa Kemâl Mağusa'ya gelmiş, vapur geçerken inip bir gece galmış diyorlar. Bu hususta bir şey duydun mu?

— İşte o esirlerin tünel kazdıkları zamandaydı. (Çanakkale'de esir edilip Mağusa Karakol kampında muhafaza edilen Türk savaş esirleri kamptaki cephaneliği ele geçirip isyan etmek için tünel kazarlar hedeflerine ulaşmak üzereyken durum ortaya çıkar yakalanırlar). Hatta dediler ki M. Kemâl'in geldiğini duyunca kampda isyan etmişler." (Yorgancıoğlu 1980: 107). Mulla Osman'ın cevabında halk muhayyilesinin iki olayı birleştirdiği de açıkça görülmektedir. Buna göre Kıbrıs Türk halk kültüründe 1911 yılında Atatürk gizlice Trablusgarp'a cepheye giderken Gazimağusa'ya uğramıştır. Öte yandan tarih bakımından uyuşmamasına rağmen Kıbrıs Türklerinin bağımsızlıkları için tasarladıkları ancak akamete uğrayan bir başka eylemlerinde de Onun varlığı önemli bir rol oynamıştır.

Bu ikinci olayı kısaca ele almakta yarar vardır. Türk Kurtuluş Savaşı'nın başlaması ve gelişmesi bir yandan Kıbrıs Türkleri arasında büyük umutların ve heyecanların doğmasına (İsmail 1998: 25) neden olurken diğer yandan da Kıbrıs Türkleri arasında Gazimağusa'da bulunan Türk savaş esirlerinin kurtarılmasıyla başlayacak İngiliz sömürge yönetimine karşı bir ayaklanma hazırlığı yapıldığı ancak bunu farkeden İngilizlerin ayaklanmayı hazırlayanların önde gelenlerini tutuklamak ve bütün mallarını müsadere etmek suretiyle önlediği bilinmektedir. Bu olayların, Mayıs 1919'da yani Atatürk'ün Samsun'a çıktığı günlerde Kıbrıslı 60 bin müslüman Türk adına" İngiliz Sömürgeler Bakanlığı'na verilen bir dilekçe ile başlamış olmasını sıradan bir tesadüf olarak açıklamak mümkün değildir. Muhtemelen bu nedenlerle Kıbrıs Türk halk kültüründe Ulu Önder Atatürk söz konusu olayla yukarıdaki ifadede içiçe olarak yer almaktadır[3].

Öte yandan, aşağıda ele alacağımız gibi ada Rumlarını büyük bir sevince boğan ve şımarıklıklar hatta taşkınlıklar yapmalarına neden olan İzmir'in işgali sonrasında Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasıyla birlikte gelişen Türk Kurtuluş Savaşı'nın Kıbrıslı Türklerce son derece yakından takip edildiği bilinmektedir. Kanaatimizce de Atatürk sevgisinin Kıbrıs Türk halk ve elit kültüründe asıl kökleniliğinin gerçekleşmesi bu dönemde olmuştur.

Yunanlılar İzmir'i işgal ettiklerinde adalı Rumlar "bütün Türkiye'yi alacaklarını ve Kıbrıslı Türkleri de Yunan idaresine sokacaklarını" (Yorgancıoğlu 1980: 125) söylüyorlar ve Kıbrıslı Türkleri baskı altına almaya çalışıyorlardı.

Bu baskıları yaşayanların veya canlı tanıkların ağzından örnek olarak Oğuz Yorgancıoğlu'nun 15. Kasım 1970 yılında Blâdan köyünde 75 yaşında Mehmet Ali Lokmacı adlı çobanla yaptığı mülâkatta çobanın "İzmir'i Yunan alınca Akatu gâvurları bayrak çekerek köyünmüzden geçtilerdi. Ama bir pehlivan varıdı şindi adını unuttum, duttu da ikisini dövdüydü. *Mustafa Kemâl harbı kazanınca bu son zamana gadar rahat oturdular.*"(Yorgancıoğlu 1980: 105) şeklindeki cevabı ve Blâdanlı bir köylünün de

— Yunan İzmir'e çıktığında bir İzmir türküsü çıkardılar onu söyler, bize sövellerdi. Bir gün Hancı Hakkı İbrahim Mendi iki gâvuru aldı da eşşek sudan gelene kadar dövdü.

— Mustafa Kemâl gazanınca...sevinçten ağladık. Biz beklerdik. Bizi da kutarsınnar. Ama olmadı. Sora Atatürk isteyenler gidebilir dedi mal, ev verillerdi gidennere." (Yorgancıoğlu 1980: 107) şeklindeki olayları anlatması ve Atatürk'ün sevgisinin Kıbrıs Türk halk kültüründe kök saldığı söz konusu dönemi

aydınlatması bakımından son derece önemlidir. Bu dönemde adada Türk ve Rumlar arasında Atatürk'ün daima konuşulan tartışılan hatta hakkında kavga edilen ve Türklerce herşeyin adandığı ve beklendiği bir ulusal sembol haline geldiği görülmektedir.

Nitekim aşağıda ele alacağımız olayı anlatan Aygonof Köyünden Turgut Mustafa 15. Kasım 1970 tarihinde kendisiyle yapılan bir mülakatta köylerinde gerçekleşen bir olayı ve olayın kahramanını şöyle anlatmıştır. "O köylümüzün adı Beyaz Hüseyin'dir. Taa o zamandan bezirgâncılık yapar. Tam da İstiklâl Harbinin başlangıcında Ardana Urum köyüne gitmiş. Daha kahveye otururkandan genç bir gâvuroğlu gelmiş de demiş gene; (kendine) Be durko, aha ellâda (Yunanistan) oturttu size, ne rahat durmazsınız? Kimdir bu Musdaha (Mustafa) Kemâl da gaktı ellada'ya garşı koysun?

Bizim Beyaz Hüseyin daha bir şey söylemeden yaşlı bir gâvur söze garışmış ve diğer gâvura demiş:

— Be oğlancıg hemen horozlanma, bu durkolarda hiç güven olmaz, öyle görünüller ama yarın Mustafa Kemâl bizi yener da küllüsuyu gibi otürun sen da ben da. O zaman da Beyaz Hüseyin gelir seni zefler. Yaşlı gâvurun dediği gibi iki sene gadar sonra harbi biz kazandık ve gene üçü aynı gahvede buluşmuşlar. Beyaz Hüseyin yüksegden atmış,

— Hani be gâvurcuk demiş, senim ellâda ne oldu? Mustafa Kemal ne yaptı gene? (kendine) Gâvurcug da ses seda yok. O zaman ihtiyar gâvur;

— Gördün mü? dedi, gene ben sana o zamandan söylediydim acele etme deye."(Yorgancıoğlu 1980: 109).

Bu tür olayların birden fazla olduğuna ve ada çapında yaşandığına dair bir başka örnek olarak da şu örnek verilebilir. "Yunan İzmir'e çıktığı zaman kömürcülük yapardım...Akantu Gahvecisi da istediydi bir torbacık. Aldım gittim. Daha gahveye girmeden bismillah... Genç bir Urumoğlu geldi garşıma. Tez gaçasın dedi.

— Neden dedim. Aha bizimkiler geçirtti onda sizinkilere, hela bir Angara düşşün o zaman görün ne yapacayık size...Gahve dolu, ne deeycen gavga edersen dayak yeyceğin belli. Gahveci geldi. Otur dedi oturduğun yerde. Sen dedi bu Türkleri bilmen, dur bakalım daha, yarın obirgün işler ters olunca ne olacak ya? Aradan birceiz ay ya geçdi ye geeçmedi denize döküldü bunnar gene gahvede garşılaştık. Urumoğluna, ne haber ya balligari dedim. Kim kime sokdu? Urumoğlunda ses yok. O zaman yaşlı gâvur geldi yanına: Ben sana demedim mi acele etmeyesin da bu durkoların işi belli olmaz? dedi" (Yorgancıoğlu 1980: 117) tematik olarak ve olay örgüsü bakımından birbirinin aynı olan bu olaylara dair sözlü kültür ortamında yer alan ve çok azı derlenmiş olan bu tanıkları çoğaltmak mümkündür.

Ancak adada o dönemde Türk aydınlarının Türk Kurtuluş Savaşı'yla ilgili bilgi edinmek ve bunu Kıbrıs Türk halkına yaymak için örgütlenmelerine bir göz atmak yararlı olacaktır. Çünkü aşağıda ele alacağımız gibi Kıbrıslı Rumların Türklere karşı davranışları sadece yukarıda aktardığımız kahvehane tartışmalarından ibaret değildir.

Bu dönemde Kıbrıs'ta yayınlanan Doğru Yol ve Söz gazeteleri bir yandan Kuvay-ı Milliyeye maddi yardım maksadıyla bağış kampanyaları, açık arttırmalar düzenleyip tiyatro oyunları oynatırken (İsmail 1998) öte yandan Mehmet Remzi Okan'ın Söz Gazetesi'ni dönemin en güçlü telgraf ajanslarını abone yapmak suretiyle en etkin bilgi kaynaklarına sahip olmuşlar ve gazeteden ayrı ola-

rak gelen telgrafları basmak ve gazete dağıtıcıları vasıtasıyla bunu adanın dört bir yanındaki Kıbrıslı Türklere ulaştırmışlardır. Bu Anadolu'daki Türk Kurtuluş Savaşı'nın neredeyse dakikası dakikasına takibi anlamına gelmekte (Altan 1997) ve adadaki milli heyecanı ve olaylara tesirini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.4

Bu bağlamda Yeşilköy'de Piperisteronalı 75 yaşında Mustafa Ahmet'le 30 Kasım 1970 günü M. Oğuz Yorgancıoğlu'nun yaptığı mülâkatta anlattığı şu olay Kıbrıs Türk halk kültüründe Atatürk sevgisinin kökleşmesi sürecinde Kıbrıs Türk'ünün yaşadıklarını özetleyecek mahiyettedir. Mustafa Ahmet başına gelenleri şöyle anlatmaktadır: "Rumların Türklere karşı davranışlarının, hem da en acısını....gördüm. 1922'de yapıcı usdasının yanında burgucuydum. Ellada (Yunanistan) Türkiya'ya çıkmış...O zamannar Telgıraf varıdı. Radiyo, telefon yoğdu. Bir telgıraf geldi güya Ankara düşdü. Benim usdam türküdü ama işini yaptığımız gâvurudu. Bir de yapıcı usdası varıdı. Gonuşukan duydum da gâvuroğlu bir usdaya "E durkolara girdi giriyor, bakalım bundakılar ne bok yeycek?" Allah'ın doğrusu gorkdum bir mahana (bahane) buldum, gaçıp çarşıya gittim. 15 yaşlarındaydım, beyaz bir dizliğim varıdı, üstünden da gavuşturma. O zamannar daha Lefgoşa çarşısının üsdü açığdı. Ben çarşıya girince Urumun biri bağırdı:

— Edon durkon re...(İşte bir Türk be..) Patlıcan, domatez, badadez ellerina ne geldiysa attılar. Gaçıp köyüme gitmek istedim, usda bırakmadı. 3.20'de başga bir telgıraf geldi ki yenildiler gaçıyollar...Derinden bir oh çekdim..."(Yorgancıoğlu 1980: 112). Kıbrıs Türklüğünde yer alan derin Atatürk sevgisini (Çobanoğlu 1998c) anlamak isteyenler için bizce yukarıda yer alan örnek pek çok ipucu verecek mahiyettedir. Özellikle 15 yaşında köylü bir delikanlının yaşadığı linç edilerek öldürülmek korkusunu bireysel bir olay olarak düşünmek yanlış olur. Bu korku bir anlamda 1974 yılına kadar Kıbrıs Türklüğünün her türlü gücü ele geçirmiş Rumlar karşısında toplumsal olarak yaşadıklarından hiç de farklı değildir kanaatindeyiz.

Kısaca, bütün bu olaylar Anadolu'da Gazi Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde verilmekte olan Türk Kurtuluş Savaşı'nın aynı zamanda da onun ayrılmaz bir parçası olan Kıbrıs Türklüğünün de özgürlük mücadelesini oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda doğal olarak yüce Atatürk Kıbrıslı Türklerce de yegâne kurtuluş ümidi olarak belirmiş ve günlük yaşamındaki olayların akışı dahi onun başarısına bağlı olarak şekillenir olmuştur. Nitekim Anadolu'da kazanılan zafer doğrudan Kıbrıs'ı da etkilemiş ve o günleri yaşamış bir kaynak kişinin ""Bizim asger onları denize dökünce sesleri çıkmadı. Ama bizimkiler hayvannar kesdiler, davul çaldılar şennik yapdılar. ... Urumlar sindi, sesleri çıkmaz oldu."(Yorgancıoğlu 1980: 111, 124) şeklinde ifade ettiği gibi Rum şımarıklıkları ve sataşmaları bir süre için de olsa yatışmıştır.

Öte yandan Atatürk'ün önderliğinde Anadolu'da kazanılan zafer Kıbrıs'ta da her ne kadar bir sözlü kaynağımız yapılan kutlamaları "İngiliz idaresinde olduğumuz için pek fazla sesimizi çıkaramadık, gizli gizli sevincimizi kutladık. " (Yorgancıoğlu 1980: 124) diyerek az buluyorsa da söz konusu kurbanlar kesilip, ziyafetler verilerek davullu zurnalı şenlik kutlamaları ile ada çapında kutlanıldığı bilinmektedir.

Kıbrıs Türk sözlü kültüründen yapılan derlemeler arasında yer alan Aysergi

Köyünden 1970 yılında 80 yaşında olan Tahir Hasan Şaban bu dönemdeki şenlik kutlamalarını düzenleyenlere ve Cumhuriyet'in ilânının Kıbrıs Türk halk kültürüne yansımasına ve buna Rum tekpilerini ifade eden şu bilgileri vermektedir. "Atatürk savaşı kazanınca. Gâvurların sesi çıkmadı. Çünkü daha evvel onu yapacayık bunu yapacayık deye kesip biçerlerdi. O zamanda biz sevindik, onnar susdu. Cumhuriyet ilân edilince Urumlar siyah elbise geydiler. Bizimkilerden Naim Efendinin oğlu Fuat Bey öncülük yaptı, bizimkiler şenlik yaptılar." (Yorgancıoğlu 1980: 125)

Atatürk'ün önderliğinde Kurtuluş Savaşı kazanılıp Türkiye'de Cumhuriyet ilân edilince ve devrimler yapılmağa başlanılınca Kıbrıs Türkünün tavrı ve düşünce dünyası kayıtsız ve şartsız olarak büyük bir imanla ulu Önderi takip etmek olarak oluşur. O günleri bizzat yaşayan ve Tanrının lütfuyla günümüzde de bir ulu çınar misali yaşamakta olan Gönendereli Savalaş Bey'in "Mustafa Kemâl'in hayranı ve takipçisiydik. Şapka devrimi olunca gençler köyün en yaşlısı İsmail Sarıca Mehmet'e sordular:

— Şapka geyen ne olur?

— Madem Mustafa Kemâl geydi, geymeyen gâvur olur. ...." (Yorgancıoğlu 1980: 120) şeklindeki nakledilen ifadede İsmail Sarıca Mehmet'in şahsında Kıbrıs Türkü'nün Atatürk'e olan inancını ve bağlılığını son derece veciz bir şekilde ortaya koymaktadır.

Ancak, kaynağını Türk töresinden ve adada yukarıda özetlediğimiz şartlarda oluşup gelişen Türk milliyetçiliğinden ve onun en büyük temsilcisi Atatürkten alan ve onun devrimlerinin Kıbrıs Türk halkına duyurulması sürecinde özellikle ilkokul öğretmenlerinin son derece önemli bir yere sahip olduklarına da işaret etmeliyiz. Ada çapında gerek bu konuda ve gerekse Türk kültürüne hizmetleriyle efsanevi bir isim olan Savalaş Bey, ilkokul öğretmenlerinin Atatürk devrimlerini Kıbrıs Türk halkına duyurma sürecinde yaptıklarını "Gece mektebi açtık. Kahvelerde dersler verdik, gazete ve plaklarla devrimleri halka aktardık." (Yorgancıoğlu 1980: 120) şeklinde ifade etmektedir.

Fakat Atatürk devrimlerinin Kıbrıs Türkleri tarafından hiçbir zorlama olmaksızın kolayca benimsenip yayılmasının tek taraflı bir aydın gayreti olmadığını Kıbrıs Türkü'nün aydını ve cahiliyle birlikte kıyafet devrimi ile ilgili olarak söylenen — Yoo, hiç kimse mecbur etmedi. Taa, o zamandan durmadan Turkiya'ya gidip gelen herkes giyafetini değiştirdi. Hem be oğlum ne yapsan da damar çeker. O tarafda ne olsun da Kıbrıs Türkü aynısını yapmasın?"(Yorgancıoğlu 1980: 109) şeklindeki sözlerde olduğu gibi bir hazır bulunuşluk hali içinde olduğunu ve bunu Türk kimlikleri adına bir var olma yok olma mücadelesi biçiminde algıladığını düşünüyoruz.

Hatta yukarıda yer alan ifade de açıkça görüldüğü gibi bu algılayış bütün Türk milletini tek bir vücut ve ulu önder Atatürk'ü de bu vucüdün başı ve kalbi olarak düşünmek şeklinde tezahür etmiştir denebilir. Bir başka ifadeyle Atatürk'ün yaptığı devrimler Kıbrıs Türklerince mutlaka yapılıp takip edilmesi gereken ve yürekten, Türk olmaktan gelen adeta kutsal bir zorunluluk olarak kabul edilip gerçekleştirilmiştir.

Nitekim o dönemi yaşamış Kıbrıslı Türklerle 1970 yılında yapılan mülâkatlara verdikleri "Atatürk'ün pantolon geydiğini duyunca herkes kendiliğinden geymeye başladı. Ben pantolonu 1927'den sonra geymeye başladım." (Yorgancıoğlu 1980: 125). şeklindeki veya "Türkiya'da fes ile peçeyi çıkarınca bur-

da da çok geçmeden peçe atıldı, fes yerine şapga geydiler."(Yorgancıoğlu 1980: 111) şeklindeki cevaplar Atatürk devrimlerinin Kıbrıs'ta Kıbrıs Türkleri arasında yasal zorunluluklar olmaksızın Atatürk sevgisinden ona olan imandan kaynaklanan duygusal ve duyulan güvene dayanan akılcı kabüllerin ürünü olarak gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

Söz konusu inanç ve güvenin duygusal boyutunun ne denli derin olduğu, 10 Kasım 1938'de vefatı üzerine adada yapılan, Avtepe Köyünden Ahmet Corcor'un "Bütün Türk halkı, günlerce ağladık, matem tuttuk." (Yorgancıoğlu 124) veya Lefkoşalı Zehra Hasan adlı 1970 yılında 65 yaşında olan bir hanımın "Atatürk ölünce. O zaman Lefkoşa'daydım. Halk matem tuttu. Selimiye Camiine gitti halk. Mevlid okunurkan halk da hünkür hünkür ağladı." (Yorgancıoğlu 1980: 123) şeklinde ifade ettiği yas törenlerinde ortaya çıkmaktadır. Dahası Kıbrıs Türkleri arasında 1970'lere kadar, Atatürk'ün ölmediği ve gizlice Kıbrıs Türklerini kurtarmak için çalıştığı yolunda kulaktan kulağa fısıltılar halinde efsanelerin anlatıldığı pek çok kaynak kişi tarafından aktarılmaktadır.

Öte yandan Kıbrıs Türk'ünün Atatürk Devrimlerini topluluk olarak benimseyişlerinin 1930'lı yılların başındaki durumuna dair "...Kıbrıs Türk'ü, belli bazı İngiliz yanlıları dışında, bir bütün olarak genç Türkiye Cumhuriyeti'nin devrimlerine gönülden bağlanmıştı.."(Fedai 1997: 43) şeklindeki saptama yukarıda ortaya koyduğumuz yapının veya Atatürk devrimlerinin benimsenişinin ne kadar süratli bir biçimde gerçekleştiğini göstermektedir.

Nitekim, Ali Nesim'in "II. Dünya Savaşından önce Kıbrıs Türk halkı okuması yazması az fakat ulusal merakları ve duyguları güçlü olan bir halktı." (Nesim 1986: 174) şeklindeki tespiti de Kıbrıs Türk halk kültüründe 1911 yılında başlayan Atatürk sevgisinin sözlü kültür ortamındaki yaygınlığının gereği olarak devrimlerin kolayca benimsenip yaygınlaşması şeklindeki tezimizi güçlendirecek mahiyettedir.

Bu bağlamda, Kıbrıslı Türk aydınlarının 1940'lı yıllarda yazdıkları Fadıl N. Korkut'un "Yavuklunun Mendili", Hikmet Akif Mapolar'ın" Meşale"[5], "Altın Şehir" ve "Mucize" gibi "millî piyesler" (Nesim 1986: 174-175) olarak adlandırılan oyunların ana temasını başta İstiklâl Savaşı ve Atatürk olmak üzere Türk kahramanlığı oluşturmaktadır. Ali Nesim'in tespitlerine göre Kıbrıs Türkleri arasında tarih bilincinin doğmasında etkili isimlerin başında gelen H. Akif Mapolar ve Özker Yaşın ve takipçileri olan Kıbrıslı Türk aydınlarının eserleri yukarıda özetlediğimiz Kıbrıs Türk halk kültüründe var olan Atatürk sevgisi ve ona duyulan güveni güçlendirip derinleştirme sürecini geliştirip hızlandırmışlardır.

Sonuç olarak; Kıbrıs Türk halk kültüründe Atatürk sevgisi, 1911 yılında Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Trablusgarb Savaşı'na gizlice giderken Gazimağusa'ya uğradığı şeklindeki sözlü rivayetlerle başlamış ve Birinci Dünya Savaşı sonrası Anadolu'daki Türk Kurtuluş Savaşı esnasında bir anlamda Kıbrıs Türkünün de var veya yok olma mücadelesine dönüşen bu yıllarda Atatürk biricik kurtuluş ümidine dönüşmüş ve zaferin kazanılmasıyla da Kıbrıs Türkü'nün 1974'e dek süren özgürlük mücadelesinin gerektirdiği kendine güvenin kaynağını yine Atatürk'e ve onun prensiplerine duyulan kesin iman oluşturmuş ve bu inançla Kıbrıs Türkü Anadolu'da gerçekleşen her Atatürk Devrimini anında ve onun gösterdiği hedefleri sonuna kadar götürmek için gönüllü olarak seferber olmuşlardır. Bu bağlamda son söz olarak; Kıbrıs Türk halk kültürünü araştırmak isteyenlerin Kıbrıs Türkü'nün tarihini ve Atatürk'e olan sarsılmaz inancını daima göz önünde bulundurmalarının gerekliliğine dikkat çekmek isterim.

KAYNAKÇA

Altan, Mustafa Haşim.1997. **Atatürk Devrimlerinin Kıbrıs Türk Toplumuna Yansıması.** Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Çobanoğlu, Özkul.1998a. "Kıbrıs Türk Halk Kültüründe Halk Kahramanı Kalıbı ve Sosyo-psikolojik İşlevleri." **Millî Folklor**, S.41, s. 29-35.

Çobanoğlu, Özkul.1998b."Adalar Türklüğü Folkloru: Kıbrıs ile Midilli, Girit, Sakız, İstanköy ve Rodos Türklerinin Folklorundaki Yapısal ve İşlevsel Ortaklıklar Üzerine Tespitler." İçinde, **Birinci Uluslararası Kıbrıs ve Balkanlar Türk Edebiyatları Sempozyumu Bildirileri** (Yay. Haz. İ. Bozkurt, A. Dağlı, M. Kansu), s. 101-114, Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yay.

Çobanoğlu, Özkul.1998c."Durmuş Dede Örneğinden Hareketle Yatırların Yerinin Değiştirilmesinde Halk İnançlarının Durumu Üzerine Tespitler." **Millî Folklor**, S.40, s. 7-11.

Çobanoğlu, Özkul.1998d."Yeni Osmanlılar Tarihi ve Kıbrıs Adası Bağlamında Namık Kemâl."İçinde, **Namık Kemâl Sempozyumu Bildirileri**, (Yay. Haz. M. Akar, N. Demir, M. Duman), s. 75-82, Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Fedai, Harid ve M. H. Altan. **Lefkoşe Mevlevihanesi.** Ankara: KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

Fedai, Harid.1998. "Kıbrıs'ta Namık Kemâl Kültü." İçinde, **Namık Kemâl Sempozyumu Bildirileri**, (Yay. Haz. M. Akar, N. Demir, M. Duman) s. 89-102,Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Göçgün, Önder.1998. Hususi Mektuplarına Göre Namık Kemâl ve Magosa."İçinde, **Namık Kemâl Sempozyumu Bildirileri**, (Yay. Haz. M. Akar, N. Demir, M. Duman) s. 103-136,Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Kotak, İsmet.1998."Namık Kemâl ve Kıbrıs Türkleri."İçinde, **Namık Kemâl Sempozyumu Bildirileri**, (Yay. Haz. M. Akar, N. Demir, M. Duman), s. 137-139,Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Nesim, Ali.1986. "Kıbrıs Türk Edebiyatında Sosyal Konular." İçinde, **Halkbilim Sempozyumları.** İstanbul: KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayınları., s. 173-226.

İsmail, Sabahattin.1998. **150 Soruda Kıbrıs Sorunu.** İstanbul: Kastaş yayınevi.

Yorgancıoğlu, M. Oğuz.1980. **Kıbrıs Türk Folkloru.** Mağusa: Canbolat Basımevi.

NOTLAR

1 Bu dönemden itibaren 1974 yılına kadar geçen sürecin neticesi olarak Adadan göç etmek zorunda bırakılan 400 bini aşkın Kıbrıslı Türkün 225 bini Türkiye'de 120 bini İngiltere'de 40 bini Avustralya'da 10 bini ABD ve Kanada'da olmak üzere Kıbrıs dışında yaşamakta oluşu, Kıbrıs Türk halk kültürünü araştırmak isteyen her araştırmacının sosyo-kültürel değişim ve dönüşmler açısından hiçbir zaman göz ardı etmemesi ve incelemesi gereken gerçekler olarak önem taşımaktadır.

2 Halk kültüründe sözlü rivayetler olarak yer alan bu bilgilerin veya inanışların tarihi olarak gerçek olup olmadığı hususu halkbiliminin değil tarih biliminin araştırma alanı içinde yer almaktadır. Türk Halkbilimi açısından önemli olan halk arasında yer alan ve onun düşünce ve davranışlarını etkileyen bu bilgilerin varlığıdır. Tarih bilimi açısından yapılacak bir araştırmayla böyle bir vakanın olmadığının ortaya konulması bile bu bilgilerin Türk halkbilimi açısından önemini hiç bir şekilde değiştirmez hatta daha da arttırır.

3 Tarihi olarak olup bitenlerin değişik sosyo-psikolojik dinamiklerden kaynaklanan nedenlerle sözlü kültür ortamında uğradıkları dönüşümler neticesinde halk kültüründe farklı fenomenler ortaya çıkarmaları konusu Namık Kemâl'in Gazimağusa'daki sürgününde de görülür. Bu konuda daha fazla bilgi için (Çobanoğlu 1998d, Fedai 1998; Göçgün 1998 ve Kotak 1998) bakılabilir

4 Kıbrıs Türk basınında Atatürk Devrimlerinin Kıbrıs'a aktarılması konusunda daha geniş bilgi için (Altan 1997) bakılabilir.

5 Aynı gün başka bir piyes olmasına rağmen bu oyunun Lefkoşe'de bin kişiyi aşkın bir seyirci topluluğuna sergilenmiş olması (Nesim 1986: 174) dönemin millî oyunlara gösterdiği ilgiyi ortaya koyması bakımından son derece önemlidir.